

A

B

C

D

E

F

G

H

I

J

K

L

L

M

N

O

P

R

S

T

U

V

W

X

Y

Z

ŚWIĘTOKRZYSKIE

Nr 1267

1. Obiekt 148

ZESPÓŁ DWORSKI - karta zespołu

2. Czas powstania
kon. XVIII w. -
1987 r.3. Miejscowość
NAGŁOWICE4. Adres
28-362 NAGŁOWICEnr hipoteczny 37.814 Państwowy Dom
Dziecka; 40.887 Muzeum M.Reja

5. Przynależność administracyjna

województwo Świętokrzyskie
gmina Nagłowice
powiat Jędrzejów

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Nagłowice

7. Przynależność administracyjna przed
31.XII.1998

województwo Kieleckie

8. Właściciel i jego adres

Wojewódzki Zespół Opieki Społecznej, 25-
507 Kielce Al. IX Wieków Kielc 3; Muzeum
Mikołaja Reja i Biblioteka Gminna w
Nagłowicach; c.d. patrz wkładka 1

9. Użytkownik i jego adres

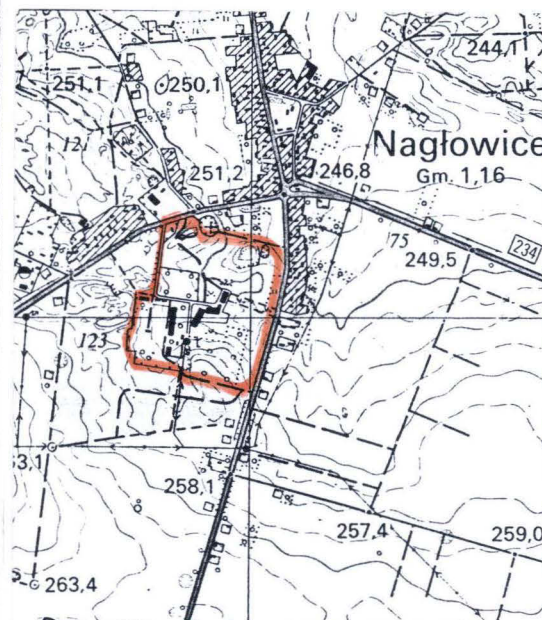
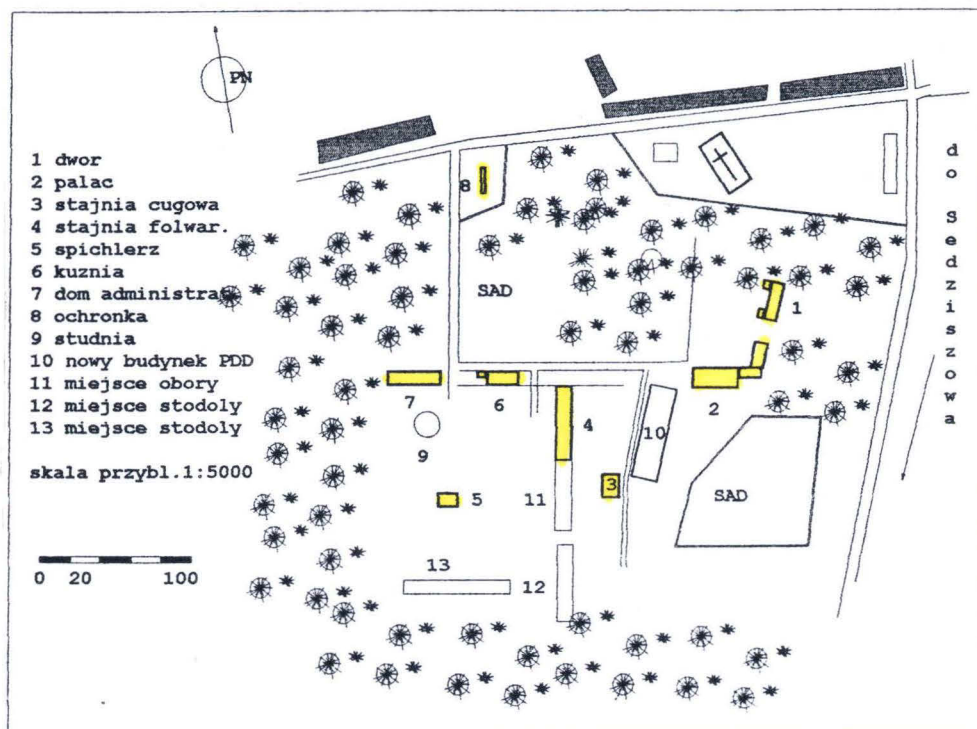
Państwowy Dom Dziecka w Nagłowicach;
Muzeum Mikołaja Reja i Biblioteka Gminna
w Nagłowicach; c.d. patrz wkładka 1

10. Rejestr zabytków

Nr 220 z 11 lutego 1967 r.

dow - 302 z 4. 12. 1956

ponh - 193 z 15. 11. 1948

Stara wieś przy trakcie z Jędrzejowa do Szczekocin wymieniona po raz pierwszy w 1263 r. . Od 1434 roku w rękach Rejów herbu Oksza. Według tradycji siedziba Mikołaja Reja. Po Rejach wieś przechodziło kolejno w ręce Jurkowickich, w 1734 r. Kotkowskich, później Wielogłowskich. Przed 1797 własność Tomasza Sołtyka, kiedy dobra z przyległościami kupuje Kacper Walewski, który wystawił dwór; wg tradycji w pobliżu ob. kapliczki przy drodze do Sędziszowa, gdzie mieścić miał się dwór rejowski. Od 1817 r. drogą działów rodzinnych rękach Dąbskich, później Michałowskich, od 1853 r. Marianny Kosickiej a później jej dzieci, które w 1914 r. sprzedały Nagłowice ks. Januszowi Radziwiłłowi.

W poł. XIX.w w skład rozległego zespołu folwarcznego mieszczącego się w obrębie dzisiejszego podwórzka gospodarczego po pd stronie drogi dojazdowej wchodził duży zespół drewnianych budynków gospodarczych i mieszkalnych oraz duża murowana gorzelnia. W tym czasie istniał już może zespół domów fornałskich po pn stronie szosy do Jędrzejowa.

Dwór drewniany na obecnym miejscu istniał w 1846 r. Przebudowa tego skromnego budynku do obecnego kształtu nastąpiła najwcześniej po 1862 r., prawdopodobnie dokonana przez Józefa Kosickiego po 1878 r. Wg tradycji poza powiększeniem dworu Kosicki wystawił też oficynę, powiększył park i odnowił zabudowania folwarczne. Z tego czasu pochodzą zapewne stajnia folwarczna i spichlerz Po 1905 r. wzniesiono z fundacji Marjanny Kosickiej kościół na skraju parku. W latach 30. wzniesiono budynki kuźni i domu administratora. W 1938 r. Radziwiłłowie przenieśli się do wybudowanego opodal dworu nowego pałacyku, połączonego z dworem murowanym łącznikiem. Przy dworze znajdowała się wówczas murowana piwnica.

c.d. wkładka nr 1

SYTUACJA: Rozległe założenie dworsko folwarczne umiejscowione w pd-zach. części wsi wyznaczonej skrzyżowaniem historycznych dróg Szczekociny - Jędrzejów i Nagłowice - Sędziszów. Na równinnej działce otoczonej od pd i zach. młodym lasem iglastym. Kościół paraf. i plebania na nieforemnej działce w narożu pn-wsch. Przy drodze do Sędziszowa na terenie parku nowy budynek Ośrodka Zdrowia. Bryła parku dobrze widoczna od pn-wsch. i wschodu.

KOMPOZYCJA: Założenie dworsko-folwarczne wypełnia niemal kwadratową równinną działkę ograniczoną drogami od wsch., pn i pn-zach. oraz lasem. W części wschodniej na całej głębokości działki oraz od pn-zach. park krajobrazowy z nieckami stawów i zespołem budynków mieszkalnych: pośrodku dwór parterowy wydłużony pn-pd, założony pomiędzy podjazdem od zach. i rozległą polaną od wsch.; na pd od niego pałac z oficyną, od pd-zach. dostawiony do niego współczesny duży budynek mieszkalny, na pd od niego d. stajnia cugowa Na pd od parku stary sad, za nim polana i las. Na zach. od dworu wąski fragment parku, za nim d. sad. W pn-zach. narożniku parku wydzielona działka z budynkiem ochronki. W pd zach. kwartale założenia folwark dostępny drogą od pn, założony wokół rozległego prostokątnego trawiastego dziedzińca. Zachowane nowsze zabudowania w granicy pn, stajnia folwarczna od pn-wsch. oraz spichlerz pośrodku dziedzińca. Na pd od budynku kuźni d. studnia folwarczna. Zespół zabudowań mieszkalnych służy folwarcznej znajdował się 300 m. na pn-zach. od parku po pn stronie szosy do Jędrzejowa, pomiędzy szosa i lasem. Zachował się z niego jeden budynek mieszkalny nr 158 otoczony nowszą zabudową.

ELEMENTY SKŁADOWE:

1. DWÓR (na planie sytuacyjnym nr 1), ob. Muzeum Mikołaja Reja i Biblioteka Gminna; 12 poł. XIX w. murowany, parterowy z mieszkalnym poddaszem; na rzucie prostokąta z dwoma bocznymi płytkimi skrzydłami od zach. Układ wewnątrz amfiladowy, zasadniczo dwutraktowy z salą na przestrzał przy ścianie pn. Wnętrza i dach przebudowane całkowicie 1985-87. Założono kartę ewidencyjną.
2. PAŁAC (nr 2), ob. Państwowy Dom Dziecka w Nagłowicach, wzniesiony 1938 r. może z wykorzystaniem starej oficyny dworskiej. Murowany, 2 kondygnacyjny, na wysokim cokole piwnic, z 2 kondygnacyjną nieco niższą oficyną od pn-wsch. Korpus na planie prostokąta z sienią na osi, układ wewnątrz korpusu 2-traktowy, od zach. 3-traktowy, amfiladowo-korytarzowy, od wsch. połączony korytarzem ze skrzydłem. w parterze korpus 3-traktowy, pozostałe kondygnacje korpusu i skrzydła 2-traktowe. Oficyna obecnie wydzielona 2-traktowa z korytarzem podłużnym, podzielona na dwa mieszkania. **Założono kartę ewidencyjną.**
3. STAJNIA CUGOWA ob. pralnia(Państwowy Dom Dziecka)(nr 3), IV ćw. XIX w., przebudowana gruntownie po 1950 r. Murowana, pierwotnie salowa z wnętrzem podzielonym 2 rzędami słupów stropowych, ob. 2 pasmowa 2 traktowa. **Założono kartę ewidencyjną.**

c.d. wkładka nr 1

<p>14. Kubatura</p> <p>jak w kartach obiektowych</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>całość - 22 ha</p> <p>park - 8 ha</p> <p>sad - 3,5 ha</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>założenie dworsko-folwarczne z parkiem</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>muzealno-biblioteczne, dom dziecka, mieszkalne, folwark nie użytkowany</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>ok. 1960 - nieudokumentowane prace adaptacyjne przy dworze i pałacu (dom dziecka), rządcówce (ośrodek zdrowia), stajni folwarcznej (magazyn zbożowy) przed 1970 - rozbiórka stodół folwarcznych, przebudowa stajni cugowej na pralnię, rozbiórka budynków fornalskich w pn-zach. części wsi</p> <p>1977 - wzniesienie budynku mieszkalnego przy pałacu</p> <p>1985-87 - generalny remont budynków dworu i pałacu</p> <p>ok. 1985 - rozbiórka obory folwarcznej</p> <p>po 1992 - koniec użytkowania budynków stajni folwarcznej i spichlerza</p>		<p>19. Stan zachowania</p> <p>KOMPOZYCJA: dobrze zachowany historycznie ukształtowany układ przestrzenno-kompozycyjny; część rezydencjonalna zachowana w stanie zbliżonym do pierwotnego; dyspozycja części gospodarczej zatarta po stronie pd</p> <p>FUNKCJA: użytkowanie zespołu całkowicie zmienione: w części rezydencyjnej funkcje publiczne wyższej użyteczności, w części gospodarczej zachowane fragmentarycznie funkcje mieszkalne</p> <p>BUDYNKI: zabudowania gospodarczo-inwentarskie folwarku oraz oddzielone od omawianego założenia fornalskie budynki mieszkalne w większości rozebrane; wszystkie budynki w przebudowane - w różnym stopniu, adaptowane do nowych funkcji użytkowych; wzniesione pojedyncze obiekty murowane bez wartości kompozycyjnej</p> <p>CIĄGI KOMUNIKACYJNE: drogi dojazdowe zachowane na całej długości, dojazdy od wsi utwardzone; pozostałe drogi czytelne, droga dojazdowa do dworu poprzez park słabo czytelna</p> <p>PARK: zachowany w zasadniczym kształcie, za wyjątkiem zabudowanego fragmentu pn-wsch.; elementy kompozycyjne parku zatarte lub przekształcone w różnym stopniu: stawy osuszone, podjazdy przekomponowane, wewnętrzna sieć drożna zmieniona; drzewostan nieodtwarzany, z licznymi ubytkami i samosiewami; sady zaniedbane</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Zabezpieczenie budynków spichlerza i stajni folwarcznej</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Akta Dyrekcji Ubezpieczeń. Nagłowice 1848-1866 sygn. 208 w: Archiwum Państwowe w Kielcach

Akta Hipoteczne Dóbr Nagłowickich w: Archiwum Państwowe w Kielcach o. w Jędrzejowie sygn. 58-59

Teczka obiektowa: Nagłowice w: Archiwum WKZ Kielce

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst Anna Myślińska X 1999

Myślińska

plany i rysunki Anna Myślińska X 1999

Myślińska

zdjęcia fotogr. Anna Myślińska X 1999

Myślińska

miejsce przechowywania negatywów Państwowa Służba Ochrony Zabytków o. Kielce

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

22. Bibliografia

S.Borkiewicz, Z.Linowski, Monografia historyczna i gospodarcza pow. jędrzejowskiego, Kielce 1937 s. 131

Dane historyczne dworku w Nagłowicach opr. Maciej Janik 1977 mpis w archiwum WKZ w Kielcach

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Źródło ikonograficzne i fotografia

Fotografie z lat 1977-87 w archiwum WKZ w Kielcach

27. Załączniki

1. Miejscowość NAGŁOWICE	2. Nazwa obiektu Zespół dworski - karta zespołu	3. Treść wkładki c.d. p. 8, 9, 12, 13
-----------------------------	--	--

c.d. p.8:

Urząd Gminy w Nagłowicach; [REDACTED] - wszyscy 28-362 Nagłowice 171

c.d. p.9:

Urząd Gminy w Nagłowicach; [REDACTED] - wszyscy 28-362 Nagłowice 171

c.d. p. 12:

Folwark przydworski obejmował poza zachowanymi do dzisiaj budynkami: oborę na przedłużeniu stajni (4), dwie duże stodoły na lini stajni oraz prostopadłe do niej pod lasem w granicy pd, nieokreślone budynki pod lasem w granicy zach., oraz budynek kieratu przy studni obok kuźni. Za szosą znajdowało się kilka wielorodzinnych domów fornalskich, z których zachował się do dzisiaj przebudowany dom nr 158. Po 1945 r. majątek upaństwowiono. We dworze i pałacu urządzono w 1947 r. Państwowy Dom Dziecka, przy którym prowadzono gospodarstwo rolne. Ok. 1960 r. przekazano GS w Oksie budynek Stajni i obory, w 1977, spichlerz. W domu administratora urządzono ok. 1960 r., Ośrodek Zdrowia, przeniesiony ok. 1980 r. do nowego budynku. W budynku ochronki urządzono przedszkole, później pocztę i świetlicę. Jednocześnie w latach 70. i 80. rozebrano większość budynków folwarcznych. Stajnię zamieniono na magazyn zbożowy. W 1977 r. wzniesiono przy pałacu duży budynek mieszkalny dla Domu Dziecka, który równocześnie opuścił dwór, wyremontowany gruntownie 1985-87 na Muzeum M. Reja i bibliotekę. W tym samym czasie przeprowadzono generalny remont pałacu.

Wokół dworu park krajobrazowy z kon. XIX. z elementami geometrycznego ogrodu włoskiego XVII/XVIII oraz parku angielskiego z poł.XIX. Stawy zaniedbane i osuszone, w okresie powojennym liczne wycięcia i zniszczenia drzewostanu.,

c.d.p.13:

4. STAJNIA FOLWARCZNA, ob. nie użytkowana, (4) 4 ćw. XIX w., po 1950 r. adaptowana na magazyn zboża. Murowana, parterowa na planie wydłużonego prostokąta z wnętrzem salowym przedzielonym 2 szeregami słupów stropowych. Pierwotny układ wejść zmieniony. **Założono kartę ewidencyjną.**

5. SPICHLERZ stropowy (5), ob. nie użytkowany, w stanie postępującej ruiny, 4 ćw. XIX w., murowany. Na planie prostokąta, piętrowy ze stropami drewnianymi wspartymi na 2 rzędach słupów. **Założono kartę ewidencyjną.**

6. KUZNIA nr 177 (6), ob. mieszkania i garaże PDDziecka, ok. 1930 r. Murowana, parterowa, na rzucie prostokąta z przybudówką gospodarczą od zach. Układ wewnątrz 2 traktowy, od zach. garaże na całej głębokości. **Założono kartę ewidencyjną.**

7. DOM ADMINISTRATORA nr 171 (7), ob. mieszkania, wzniesiony ok. 1935, po 1950 gruntownie przebudowany na ośrodek zdrowia, rozbudowany od wsch. ok. 1980. Parterowy, na rzucie prostokąta, zasadniczo dwutraktowy z 3 traktami w części środkowej. **Założono kartę ewidencyjną.**

8. OCHRONKA ob. poczta i świetlica wiejska (8), IV. ćw. XIX w. Parterowa na planie prostokąta, układ wewnątrz dwutraktowy. **Założono kartę ewidencyjną.**

9. STUDNIA, do ok. 1960 r. zachowała drewniana obudowę kieratu,

10. PARK Rozległe dobrze zachowane założenie rozpięte pomiędzy folwarkiem od zachodu i drogą do Sędziszowa od wschodu. Pierwotna część parku w formie podjazdu przy dworze ujętego w szpalery kasztanowców i okazałe stare dęby, modrzewie i graby od wschodu. W obecnej formie ukształtowany w połowie XIX. wieku i powiększony około 1930 roku ku pn i pn-zachodowi. Od pn zespół stawów. Wokół parku pozostałości starego ogrodzenia z brama wjazdową do dworu od pn oraz pozostałościami bramy wjazdowej od strony folwarku. Bramy filarowe, murowane.

10. OGRODZENIE: od pn i zach. ogrodzenie murowane z cegły, filarowe na podmurówce, wypełnione siatką w przęsłach metalowych; od pd-zach. oraz częściowo od wsch. siatka na słupach betonowych - współczesne; folwark od pd i pd-zach. zaś park od pd-wsch. nie ogrodzone

11. OŚMIORAK ob. dom mieszkalny nr 158, 4 ćw. XIX w., położony poza terenem założenia dworskiego. Murowany, parterowy z obszernym strychem, na planie prostokąta, ob. przebudowany na trzy mieszkania. W jego pobliżu przy szosie :

12. DOM PRZYDWORSKI, nieokreślonej funkcji pierwotnej ob. brak nru, murowany, kon. XIX w. parterowy z gankiem drewnianym.

UKŁAD KOMUNIKACYJNY: Dwór dostępny pierwotnie od szosy po stronie pn. przez bramę w ogrodzeniu i dalej drogą gruntową, ob. zatartą. Do folwarku dojazd droga asfaltową od narożnika pn-zach. dalej prowadzącą do podjazdu dworu. Wewnątrz założenia czytelna droga od pałacu na pd przy d. stajni cugowej.

NAWIERZCHNIA: Podjazd do dworu, parking przy pałacu i droga dojazdowa folwarczna utwardzone; pozostałe nawierzchnie gruntowe.

MATERIAŁ I KONSTRUKCJA: Zabudowania murowane z cegły, budynki dworu, stajni i spichlerza ze znacznym dodatkiem łomu wapiennego; ściany tynkowane. więźby dachowe drewniane, stolcowo-płatwiowe i stolcowo-kleszczowe (pałac, kuźnia, dom administratora). Stropy drewniane, we dworze, pałacu i cz. domu administratora stropy współczesne żelbetowe; w piwnicach pałacu stropu Kleina. Stolarka drewniana, pierwotna zachowana w pałacu, kuźni i stajni. Podłogi we dworze, pałacu, stajniach, domu administratora współczesne.

WYPOSAŻENIE: w izbie frontowej dworu zachowany kominek z płytą żeliwną

INSTALACJE: jak w kartach ewidencyjnych

SPIS FOTOGRAFII

1. Widok ogólny założenia od wsch.
2. Droga dojazdowa do folwarku od pn
3. Droga folwarczna - widok na pałac ku wsch.
4. Główna brama parkowa przy szosie po stronie pn
5. Pozostałości bramy z folwarku do dworu
6. Widok od bramy pn parku na dwór - w głębi
7. Zespół zabudowań dworu i pałacu - widok od podjazdu wsch.
8. Park i trawnik po wsch. stronie dworu
9. Fragment sadu w pd-wsch. narożniku założenia

10. Zespół starych dębów w miejscu domniemanej lokalizacji pierwotnego dworu
11. Współczesny budynek magazynowy przy dworze
12. Droga we wsch. granicy folwarku, w głębi d. stajnia cugowa ob. pralnia
13. Podwórze folwarczne - widok od pn; na pierwszym planie d. studnia folwarczna
14. Widok z podwórza folwarcznego na nowy budynek PDDziecka
15. Widok od budynku kuźni folwarcznej na park i pałac
16. Dawny ośmiorak folwarczny ob. dom nr 158 - w pn-zach. części wsi
17. Pomnik M. Reja przed dworem
18. Kościół parafialny w pn-wsch. narożniku założenia

1. Miejscowość NAGŁOWICE	2. Nazwa obiektu Zespół dworski	3. Treść wkładki dokumentacja fotogr.
------------------------------------	---	---

1

2

3

4

5

6

7

8

1. Miejscowość

NAGŁOWICE

2. Nazwa obiektu

Zespół dworski

3. Treść wkładki

dokumentacja fotogr.

9

10

11

12

13

14

15

16

1. Miejscowość NAGŁOWICE	2. Nazwa obiektu Zespół dworski	3. Treść wkładki dokumentacja fotograficzna
---	--	--

17

18